

Verdiprøving i havre 2023

Maria Thorkildsen og Unni Abrahamsen

NIBIO Korn og frøvekster

maria.thorkildsen@nibio.no

Forsøksopplegg og prøvingsomfang

Verdiprøving av kornsorter er en forvaltningsoppgave som gjennomføres på oppdrag fra, og etter retningslinjer gitt av Mattilsynet. Etter tre års prøving kan en sort godkjennes for opptak på offisiell norsk sortliste. Artene som omfattes av verdiprøvingen i korn er bygg, havre, vårhvete og høsthvete.

Verdiprøvingforsøkene legges ut som blokkforsøk med to gjentak, der sortene randomiseres fritt innen gjentakene. Forsøksplanene er i stor grad laget ved hjelp av alfadesign for å kunne korrigere for jordvariasjon innen gjentakene. De mest aktuelle markeds-sortene prøves sammen med nye sorter og linjer. Sortene prøves i utgangspunktet uten bruk av soppbekjempingsmidler og vekstregulerende midler. I forbindelse med VIPS (Varsling Innen PlanteSkadegjørere) legges det imidlertid ut forsøk med soppbekjempelse på en del av forsøksstedene med vårkorn. Disse forsøkene legges inntil verdiprøvingforsøkene. For høsthvete anlegges forsøkene etter split-plot-plan, slik at sortene blir prøvd både med og uten soppbekjempelse. Med unntak av i forsøkene med soppbekjempelse legges det opp til en dyrkingsteknikk som er mest mulig i samsvar med feltvertens praksis i alle kornartene. Det gjelder så vel jordarbeiding som gjødsling og ugrasbekjempelse. Ved et slikt opplegg blir alle sortene i forsøket gjødslet likt. Det vil si at nitrogennivået tilpasses den sorten feltverten har på åkeren rundt forsøksfeltet. Dette gjør at sortene i ulik grad får nitrogenmengder tilpasset forventet avlingsnivå, og det vil i sin tur også kunne virke inn på proteininnholdet og potensiell avling hos de ulike sortene.

For bygg og havre plasseres det forsøk både på Østlandet og i Midt-Norge, mens det for vårhvete og høsthvete kun plasseres felt på Østlandet (tabell 1). For bygg deler man forsøket opp i to blokker innen hvert gjentak; 6-radsbygg og 2-radsbygg. Ved å dele opp forsøket slik kan man høste 6-radssortene før 2-radssortene der dette er nødvendig, uten at man forstyrrer de andre rutene. Mange av forsøkene plasseres i samarbeid med lokale enheter i Norsk Landbruksrådgiving, som også står for det praktiske arbeidet med anlegg, stell og høsting av forsøkene.

For hver kornart presenteres det tabeller som viser resultatene fra den siste vekstsesongen. Det presenteres også sammendrag for de siste tre årene der ferdigprøvede sorter sammenlignes med en målestokksort. Resultater for sorter som ikke er prøvd lenge nok er ikke tatt med i sammendragstabellene. Signifikante forskjeller mellom sorter angis med én til tre stjerner i tabellene, mens resultater som ikke er signifikante angis med «i.s.». Merk at signifikante forskjeller mellom sorter ikke nødvendigvis betyr at alle sortene er forskjellige fra hverandre. Sammendragene over år inkluderer felt og år som faktor, slik at variasjonen innen både felt og år tas hensyn til i beregningene. I tillegg til de nyeste resultatene, og oversikt over resultater for flere år, presenteres tabeller som angir sortenes egenskaper på en skala fra 1-10, samt tabeller med mer formelle data om sortene.

Avlingstallene oppgis i kg/daa ved 15 prosent vanninnhold for målestokksorten, og som relative tall i prosent for de andre sortene og linjene som sammenlignes med målestokksorten. Dersom målestokken gjør det betydelig bedre eller dårligere

Tabell 1. Omfanget av verdiprøvingforsøk i 2023 på Østlandet og i Midt-Norge

	Bygg	Havre	Vårhvete	Høsthvete
Totalt antall felt	14	10	8	8
Antall godkjente felt på Østlandet	8	5	5	2
Antall godkjente felt i Midt-Norge	6	3	-	-
Antall sorter/linjer	24	17	24	21

Resultater fra verdiprøving i havre 2023

I 2023 ble det gjennomført 10 godkjente forsøk med 17 sorter og linjer av havre. Av disse var det 9 tidlige sorter og 8 seine sorter. Det ble anlagt fire felt på Sør-Østlandet, tre felt på Nord-Østlandet og tre felt i Midt-Norge. På grunn av en utfordrende kornsesong var det såpass dårlig kvalitet på to av feltene at disse ikke er tatt med i beregningene. Datagrunnlaget i havre for 2023 er dermed basert på åtte felt.

Avling

Avlingene i havre i 2023 var omtrent 45 % lavere enn i 2022 på Østlandet (tabell 15), og omtrent det samme som i 2022 i Midt-Norge (tabell 16). Avlingstallene for 2023 viser ikke signifikante sortsforskjeller på Østlandet (tabell 11). Den som gav høyest avling er linjen GN17028, med 7 % høyere avling enn Ridabu. GN17028 er i sitt andre år av verdiprøvingen. Nest etter denne er linjen GN17033, med 6 % høyere avling enn Ridabu. GN17033 er i sitt tredje, og siste, år av verdiprøvingen, sammen med linjen GN16193. Begge skal opp til vurdering i 2024. Sistnevnte har hatt avling på nivå med Ridabu i 2023. Avlingstallene for Midt-Norge i 2023 viser signifikante forskjeller mellom sorter (tabell 12). Sorten Mo gav høyest avling, med 638 kg/daa, 10 % høyere enn Ridabu. Sorten Romedal og linjen GN17028 gjør det også bra, begge med 9 % høyere avling enn Ridabu. Linjen GN17033 ligger midt på treet avlingsmessig i Midt-Norge.

I sammendraget for 2021-2023 ser man at sortene rangerer nokså likt i de to regionene. På Østlandet er det linjen GN17033 som kommer høyest ut, med 582 kg/daa, 6 % høyere avling enn Ridabu (tabell 13). Like bak er sorten Romedal, med 5 % høyere avling enn Ridabu. Det er Ringsaker som har hatt lavest avling på Østlandet over år, med 5 % lavere avling enn Ridabu. Odal ligger hakket foran Ringsaker, med 4 % lavere avling enn Ridabu. Linjen GN16193 har gjort det relativt bra på Østlandet over år, med 4 % høyere avling enn Ridabu. I Midt-Norge er det sistnevnte sort, sammen med Romedal, som har hatt høyest avling over år (tabell 14), begge med 9 % høyere avling enn Ridabu. Linjene GN17033 og SW 161118 gjorde det også bra, begge med 5 % høyere avling enn Ridabu. Også i Midt-Norge er det Odal og Ringsaker som har hatt lavest avling, henholdsvis 5 % og 3 % lavere enn Ridabu. Odal fases nå ut av markedet.

Tidlighet

I et år som 2023 er det vanskelig å si noe fornuftig om tidlighet, da gulmodningsnotater har vært utfordrende og vanninnholdsmålinger har vært ujevne. Spiringsproblemer og forsommertørke tidlig i sesongen førte til en del etterrenninger, og en fuktig sensommer førte til at forsøkene flere steder ble høstet før kornet hadde tørket helt ned etter regnværet. Dette fører til at man bør være forsiktig med å bruke årets tall for vanninnhold i korn ved høsting til å si noe om sortenes tidlighet. Beregningene for vanninnhold i korn ved høsting i 2023 viser ikke signifikante forskjeller mellom sortene, hverken på Østlandet eller i Midt-Norge. Vanninnholdet ved høsting er ganske jevnt for alle sortene i begge regioner.

Havren har vært høstet ved noe høyere vanninnhold i kornet i Midt-Norge enn på Østlandet. Dette kan være en fordel med tanke på å dokumentere tidlighetsforskjeller. Over år er det sorten Gunhild som har hatt høyest vanninnhold ved høsting, både på Østlandet og i Midt-Norge. De tidligste sortene på Østlandet har vært Ringsaker og Haga, mens det i Midt-Norge har vært Odal. Når vi ser på gulmodningsnotater fra samme periode er det Gunhild og Ringsaker som er henholdsvis seinest og tidligst i begge regioner. Linjen GN17033 har vært blant de seineste sortene på Østlandet i sammendraget, mens den har vært halvsein i Midt-Norge. Linjen GN16193 har rangert nokså likt i begge regioner.

Kornstørrelse

Kornstørrelse er en sortsegenskap som påvirkes av forhold i matingsperioden, slik som for eksempel vanntilgang og soppangrep. Hektolitervekt er et mål på hvor mye kornet pakker i en hektoliter, og avhenger dermed av kornets morfologiske form i tillegg til kornstørrelsen. Tusenkornvekt er et direkte mål på kornets størrelse. I havre er kornstørrelse spesielt viktig med tanke på produksjon av havregryn.

I 2023 har det vært høyere hektolitervekter i Midt-Norge enn på Østlandet. Det er sortene Brandval og Ringsaker som har hatt høyest hektolitervekt på Østlandet, med i underkant av 55 kg. Mo har hatt lavest hektolitervekt, med cirka 51 kg. I Midt-Norge er det Vallset som har hatt høyest hektolitervekt, med i underkant av 64 kg. Ridabu har hatt lavest hektolitervekt i Midt-Norge i 2023. Over år er det sorten Brandval som har hatt høyest hektolitervekt på Østlandet, tett fulgt

av Odal. I Midt-Norge er det Odal som har hatt høyest hektolitervekt, deretter fulgt av Brandval. I begge regioner er det sorten Mo som har hatt lavest hektolitervekt over år, og like foran Mo er Ridabu.

Når vi ser på tusenkornvekter for 2023 er det de samme sortene som kommer ut med høyest og lavest

tusenkorvekt i de to regionene. Linjen GN17028 har høyest tusenkornvekt i begge regioner, og Eidskog har lavest tusenkornvekt. Over år er det Gunhild som har høyest hektolitervekt i begge regioner, deretter fulgt av linjen SW 161118. På Østlandet er det Eidskog som har hatt lavest tusenkornvekt over år, mens det i Midt-Norge har vært Mo.

Tabell 11. Forsøk med havresorter i 2023, Østlandet

	Korn (kg/daa) og relativ avling (%)			Andre karakterer									
	Hele Østl.	Sør-Østl.	Nord-Østl.	Vann, % v/høst.	Hlv., kg	Tkv., g	Prot., %	Fett, %	Skall, %	Kj.avl., kg	Strå-leng., cm	Sein legde, %	Havre-br.fl., %
Antall felt	4	3	1	2	4	4	4	4	2	2	5	4	2
Ridabu	382	404	317	16,3	52,7	33,2	12,3	5,1	21,3	382	63	29	4
Ringsaker	89	87	98	16,7	54,5	33,3	13,1	5,6	21,1	341	71	46	3
Haga	96	100	80	16,7	52,5	33,0	12,2	4,9	22,0	382	67	37	4
Odal	101	103	91	18,7	54,3	34,2	12,9	5,3	22,2	388	70	39	6
Eidskog	104	108	89	18,9	52,8	32,2	12,3	5,0	20,9	409	72	61	4
Bingen	97	98	94	18,5	51,9	34,5	12,4	5,0	21,8	378	64	35	4
Vallset	98	98	97	16,8	52,8	33,8	12,1	4,9	21,5	377	73	31	3
Romedal	98	101	88	17,8	52,7	33,4	12,4	4,7	22,0	390	69	28	2
GN16193	100	100	97	16,9	52,0	34,4	12,0	4,8	22,6	381	73	39	2
Vinger	100	101	95	17,0	53,4	35,0	12,7	5,1	21,6	391	76	19	4
Gunhild	101	104	90	19,0	53,5	36,4	12,2	4,8	22,6	388	70	63	4
Mo	104	106	93	17,8	51,1	33,3	12,6	4,8	22,2	404	69	42	5
Brandval	99	98	100	17,1	54,6	33,6	12,7	5,2	20,8	380	62	24	2
SW 161118	97	108	54	18,2	53,4	36,5	12,4	4,8	21,1	414	70	43	2
GN17033	106	110	88	17,1	53,3	35,5	12,6	5,1	21,2	437	70	23	2
GN17028	107	110	97	18,5	54,1	38,7	11,9	5,0	21,5	426	69	18	2
GN16155	93	93	91	18,4	52,5	35,7	12,4	4,9	23,0	352	75	31	2
Signifikans	i.s.	*	-	i.s.	**	***	i.s.	*	i.s.	i.s.	***	**	i.s.

Tabell 12. Forsøk med havresorter i 2023, Midt-Norge

	Korn (kg/daa) og rel. avl. (%)	Andre karakterer								
	Midt-Norge	Vann, % v/høst.	Hlv., kg	Tkv., g	Prot., %	Fett, %	Skall, %	Kj.avl., kg	Strå- leng., cm	Hav- re-br. fl., %
Antall felt	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2
Ridabu	578	21,1	60,2	35,0	10,7	5,8	18,9	468	71	2
Ringsaker	93	21,0	61,9	36,0	11,2	6,0	19,5	432	75	3
Haga	96	21,7	61,8	35,1	10,2	5,4	19,8	445	75	3
Odal	91	20,6	61,9	38,0	12,0	7,0	20,3	420	80	2
Eidskog	101	21,4	63,1	33,4	10,5	5,6	18,9	471	79	2
Bingen	98	22,0	61,5	39,4	10,4	5,2	19,9	452	74	5
Vallset	100	22,1	63,8	37,0	10,6	5,4	19,0	466	80	3
Romedal	109	21,2	62,6	36,4	9,7	5,5	19,0	510	76	2
GN16193	105	22,6	61,6	37,4	10,5	5,1	20,8	480	82	2
Vinger	96	22,6	62,8	38,3	10,7	5,6	19,3	447	81	3
Gunhild	99	23,3	62,6	39,9	10,6	5,6	21,4	450	80	1
Mo	110	20,6	61,3	33,5	9,5	5,5	20,8	504	72	2
Brandval	95	24,3	62,9	35,3	11,1	6,2	19,5	441	70	0
SW 161118	106	21,8	62,1	39,6	10,2	5,5	19,5	492	79	1
GN17033	105	22,0	63,4	37,8	10,1	5,3	20,3	483	77	1
GN17028	109	22,3	62,7	40,3	9,8	5,5	20,0	503	79	1
GN16155	107	20,9	63,1	40,0	10,8	5,0	20,0	492	83	3
Signifikans	**	i.s.	**	***	**	***	*	*	-	i.s.

Protein

Proteininnholdet i havreforsøkene var betydelig høyere på Østlandet enn i Midt-Norge i 2023.

Avlingene var imidlertid også mye lavere.

Proteininnholdet må sees i sammenheng med avlingen. I 2023 var det ikke signifikante forskjeller mellom sortene på Østlandet når det gjelder protein. Proteininnholdet var veldig likt mellom sortene, og det er ingen som skiller seg ut i den ene eller andre retningen. Det har vært signifikante forskjeller mellom sortene i Midt-Norge i 2023, og det er Odal som har hatt høyest proteininnhold. Sorten Mo har hatt lavest proteininnhold. Over år ser vi at det er de samme sortene som har hatt høyest proteininnhold i begge regioner, og det er Odal som har hatt høyest proteininnhold. Nest etter Odal kommer Ringsaker og Vinger. På Østlandet er det Ridabu, SW 161118 og Haga som hatt lavest proteininnhold, mens det i Midt-Norge har vært Romedal, Mo og SW 161118.

Proteinavlingen viste ingen signifikante forskjeller mellom sortene i 2023, hverken på Østlandet eller i Midt-Norge, men det var høyest proteinavling i Midt-Norge. Ser man på proteinavlingen som ble produsert i gjennomsnitt for sortene, var den høyest hos Odal og lavest hos Haga i 2023. Over år var den høyest hos Odal, og lavest hos Bingen. Proteinavling er ikke vist i tabellene.

Fett

Det er signifikante forskjeller mellom sortene både på Østlandet og i Midt-Norge når det gjelder fettinnhold i 2023. Forskjellene mellom sorter er litt mer tydelige i Midt-Norge. Fett bidrar til energi i kraftfôret, og kan i tillegg være viktig når havre brukes i ulike matprodukter. I Midt-Norge er det Odal som har hatt høyest fettinnhold, deretter fulgt av Brandval og Ringsaker. Linjen GN16155 har hatt lavest fettinnhold i Midt-Norge i 2023. Linjene

Tabell 13. Forsøk med havresorter i 2021-2023, Østlandet

	Korn (kg/daa) og relativ avling (%)			Andre karakterer										
	Hele Østl.	Sør-Østl.	Nord-Østl.	Vann, % v/høst.	Gulmod., dager	Hlv., kg	Tkv., g	Prot., %	Fett, %	Skall, %	Kj.avl., kg	Strå-leng., cm	Sein legde, %	H.br-fl., %
Antall felt	17	8	9	15	7	17	17	17	17	9	9	17	12	9
Ridabu	552	532	549	15,6	94	53,8	35,1	11,4	5,2	22,2	479	75	10	14
Ringsaker	95	94	95	15,3	91	56,8	34,3	12,2	5,4	21,3	465	83	20	9
Haga	100	101	99	15,3	92	55,3	35,1	11,4	5,1	22,1	484	80	17	11
Odal	96	99	94	15,9	93	56,8	36,4	12,6	6,0	23,0	457	84	14	13
Eidskog	103	105	101	15,9	93	56,1	33,8	11,6	5,1	21,6	497	86	29	12
Bingen	97	97	97	16,1	95	54,3	36,9	11,5	4,9	22,8	472	77	12	14
Vallset	101	102	100	16,2	94	55,8	36,1	11,8	4,9	21,7	488	84	13	13
Romedal	105	101	107	15,9	95	54,3	34,0	11,5	5,0	22,9	523	81	9	6
GN16193	104	100	108	15,7	95	55,1	36,4	11,4	4,9	22,9	510	84	16	11
Vinger	99	99	98	16,4	94	56,0	36,8	12,1	5,0	21,4	483	87	7	13
Gunhild	100	100	100	17,2	97	56,6	38,4	11,6	5,0	22,8	486	81	23	8
Mo	104	105	102	16,2	95	53,8	34,5	11,5	4,9	22,7	492	80	22	12
Brandval	97	98	95	16,1	94	57,3	36,3	12,1	5,4	20,7	476	76	9	9
SW 161118	103	104	103	16,2	96	55,6	38,0	11,4	5,0	22,0	508	82	15	9
GN17033	106	104	107	16,4	96	56,7	37,4	11,8	4,9	22,2	520	82	8	10
Signifikans	***	**	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	*

Tabell 14. Forsøk med havresorter i 2021-2023, Midt-Norge

	Korn (kg/daa) og rel. avl. (%)	Andre karakterer										
	Midt-Norge	Vann, % v/høst.	Gulmod., dager	Hlv., kg	Tkv., g	Prot., %	Fett, %	Skall, %	Kj.avl., kg	Strå-leng., cm	Sein legde, %	Havre-br.fl., %
Antall felt	8	8	3	8	8	8	8	6	6	6	4	3
Ridabu	554	19,2	99	57,6	39,9	11,4	5,4	19,4	447	73	34	5
Ringsaker	97	19,2	95	59,3	35,9	12,0	5,6	19,8	430	80	27	5
Haga	101	19,5	102	58,4	35,9	11,2	5,3	20,2	452	77	38	6
Odal	95	18,4	96	60,0	38,0	12,7	6,3	20,0	420	84	30	5
Eidskog	101	19,8	101	59,5	36,4	11,1	5,4	19,8	449	83	28	4
Bingen	99	19,6	97	57,8	39,4	11,3	5,1	20,3	442	75	24	9
Vallset	100	20,1	100	59,6	37,8	11,6	5,2	19,3	443	81	29	6
Romedal	109	20,0	103	58,8	36,8	10,7	5,4	20,3	482	77	29	5
GN16193	109	20,0	102	58,6	38,0	11,2	5,1	20,9	478	83	25	4
Vinger	97	20,7	100	59,2	38,8	12,0	5,3	19,9	442	85	25	6
Gunhild	98	22,4	104	59,3	40,0	11,1	5,7	20,5	431	79	15	5
Mo	106	19,6	103	57,1	35,7	10,7	5,2	21,0	474	77	29	5
Brandval	100	21,1	102	59,9	36,5	11,9	5,8	19,2	442	77	25	3
SW 161118	105	20,2	103	59,1	40,0	10,9	5,4	19,4	473	82	26	4
GN17033	105	20,5	102	59,8	38,8	11,2	5,2	20,3	461	81	24	5
Signifikans	***	***	***	***	**	***	***	**	***	***	i.s.	*

GN16193 og GN17033 har også hatt lavt fettinnhold. På Østlandet var det Ringsaker som hadde høyest fettinnhold, mens Romedal hadde lavest. Over år er det Odal som har hatt høyest fettinnhold i begge regioner, deretter fulgt av Brandval. På Østlandet er det linjen GN16193 som har hatt lavest fettinnhold, mens det i Midt-Norge har vært Bingen.

Kjerneavling

I tillegg til de vanlige kvalitetsanalysene i korn, undersøker man også skallinnhold og kjerneavling i havre. Havre har mye skall, og for både mathavre og fôrhavre ønsker man lavt skallinnhold, da skallet ikke har noen særlig næringsverdi. Det er kun påvist signifikante forskjeller mellom sorter i Midt-Norge når det gjelder skallinnhold og kjerneavling. Generelt kan man si at det har vært høyere kjerneavling og lavere skallinnhold i Midt-Norge enn på Østlandet i 2023. Det er sortene Romedal, Mo og linjen GN17028 som har hatt høyest kjerneavling i Midt-Norge, alle over 500 kg/daa. Odal har hatt lavest kjerneavling i Midt-Norge, med 420 kg/daa. Like foran Odal er Ringsaker med 432 kg/daa, deretter Brandval med 441 kg/daa. Det er ikke sikre forskjeller mellom sortene på Østlandet når det gjelder kjerneavling. På Østlandet er det linjen GN17033 som har hatt høyest kjerneavling, med 437 kg/daa, og Ringsaker som har hatt lavest kjerneavling, med 341 kg/daa.

I sammendrag over år har det vært høyere kjerneavling på Østlandet enn i Midt-Norge. Det er sorten Romedal som har hatt høyest kjerneavling i begge regioner, med henholdsvis 523 kg/daa på Østlandet og 482 kg/daa i Midt-Norge. Odal har hatt lavest kjerneavling i begge regioner, med henholdsvis 457 kg/daa på Østlandet og 420 kg/daa i Midt-Norge. Linjene GN16193 og GN17033 rangerer i det øvre sjiktet i begge regioner hva angår kjerneavling.

Stråkvalitet

I 2023 var strå lengden på Østlandet omtrent 8 cm kortere enn i Midt-Norge i gjennomsnitt, og strå lengdene i begge regioner var kortere i 2023 enn i gjennomsnitt for forsøkene i 2021-2023. Over år er det mindre forskjell i strå lengde mellom regionene, og sortene var noe lengre på Østlandet enn i Midt-Norge over år. Vinger har lengst strå i begge regioner, med henholdsvis 87 cm på Østlandet og 85 cm i Midt-Norge. Ridabu har kortest strå i begge regioner, med henholdsvis 75 cm på Østlandet og 73 cm i Midt-Norge. Linjen GN16193 har hatt noe lengre strå enn linjen GN17033 i begge regioner.

For 2023 er det kun notert legde i felt på Østlandet. Det har vært utfordrende å vurdere stråkvalitet i år fordi man ikke kan si med sikkerhet om mye legde skyldes uværet Hans eller om det er på grunn av dårlig stråstyrke hos sortene. I 2023 er det notert sein legde i fire felt på Østlandet, og det er signifikante forskjeller mellom sortene. Sorten med mest legde har vært Gunhild, med 63 % legde. Gunhild følges deretter av Eidskog, med 61 % legde. Minst legde er notert i linjen GN17028, som hadde i underkant av 18 % legde på Østlandet i 2023. Vinger har også hatt lite legde, på tross av at den har langt strå. Det har også vært lite legde i linjen GN17033, og denne linjen har også relativt langt strå. I sammendraget over år ser det ut til å være mer legde i Midt-Norge enn på Østlandet, og det er ikke signifikante forskjeller mellom sortene i Midt-Norge. På Østlandet er det Eidskog som har hatt mest sein legde over år, med cirka 29 %. Vinger har hatt minst legde, med cirka 7 %. Linjen GN17033 ser ut til å ha lavere andel legde enn linjen GN16193.

Sykdommer

Det har vært lite sykdomsangrep i 2023, og der det er registrert sykdommer er det ikke påvist signifikante forskjeller i mottagelighet for sykdom mellom sortene. Det er kun notert havrebrunflekk i fire felt, hvorav to er på Østlandet og to er i Midt-Norge. I begge regioner har det vært lave forekomster av havrebrunflekk, men det har vært litt høyere forekomster på Østlandet.

Ser man på sammendraget over år har det også vært noe høyere forekomster av havrebrunflekk på Østlandet enn i Midt-Norge. På Østlandet har det vært mest havrebrunflekk i sortene Ridabu og Bingen, og det har vært minst havrebrunflekk i Romedal. Gunhild og Brandval har også vært blant de med lavest forekomst av havrebrunflekk på Østlandet. Linjene GN16193 og GN17033 har hatt middels forekomst av havrebrunflekk over år. I Midt-Norge er det sorten Bingen som har hatt høyest forekomst av havrebrunflekk, mens Brandval har hatt lavest. Linjen GN17033 har hatt litt høyere forekomst av havrebrunflekk enn linjen GN16193, men det er små forskjeller.

Tabellene 15 og 16 viser hvordan ulike godkjente havresorter har gjort det avlingsmessig over flere år. Fra og med 2017 er Ridabu brukt som målestokksort med avling oppgitt i kg/daa, mens de andre sortenes avling er oppgitt som prosentandeler av dette.

Tabell 15. Avlingsoversikt for havresorter på Østlandet i perioden 2015-2023

	Korn (kg/daa) og relativ avling (%) de enkelte år								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antall felt	6	6	6	6	6	7	5	7	6
Ridabu	-	-	<u>695</u>	<u>398</u>	<u>568</u>	<u>652</u>	<u>587</u>	<u>701</u>	<u>382</u>
Ringsaker	<u>694</u>	<u>638</u>	95	91	88	95	99	95	89
Haga	102	106	98	95	96	101	103	99	96
Odal	96	102	96	96	95	90	96	95	101
Eidskog	-	-	100	98	97	103	103	103	104
Bingen	-	-	-	102	89	98	104	93	97
Vallset	-	-	-	-	96	102	104	101	97
Romedal	-	-	-	-	-	108	107	104	98
GN16193	-	-	-	-	-	-	107	104	99
Belinda	101	106	96	100	94	97	103	99	-
Vinger	101	105	99	95	88	100	98	98	100
Gunhild	-	-	98	91	85	100	106	97	101
Mo	-	-	-	105	96	105	106	102	104
Brandval	-	-	-	-	97	101	99	98	99
SW 161118	-	-	-	-	-	109	103	104	97
GN17033	-	-	-	-	-	-	108	102	106

Tabell 16. Avlingsoversikt for havresorter i Midt-Norge i perioden 2015-2023

	Korn (kg/daa) og relativ avling (%) de enkelte år								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Antall felt	3	2	3	3	3	3	3	3	2
Ridabu	-	-	<u>695</u>	<u>417</u>	<u>546</u>	<u>405</u>	<u>513</u>	<u>577</u>	<u>580</u>
Ringsaker	<u>583</u>	<u>591</u>	88	93	94	104	100	96	93
Haga	108	101	91	98	100	106	105	101	95
Odal	92	91	90	104	96	105	95	96	91
Eidskog	-	-	92	107	107	115	108	95	100
Bingen	-	-	-	105	102	116	107	91	97
Vallset	-	-	-	-	105	107	97	102	99
Romedal	-	-	-	-	-	115	109	108	108
GN16193	-	-	-	-	-	-	111	112	105
Belinda	110	109	93	96	101	106	98	97	-
Vinger	103	109	93	93	99	115	96	98	96
Gunhild	-	-	88	103	97	102	96	99	99
Mo	-	-	-	107	99	128	107	103	110
Brandval	-	-	-	-	103	113	100	103	95
SW 161118	-	-	-	-	-	124	110	100	105
GN17033	-	-	-	-	-	-	104	106	104

Markedsandeler for havresortene

Tabell 17 viser fordelingen av markedsandeler for de viktigste havresortene de siste ti årene. Tallene er basert på salg av såkorn, og tallet i tabellen angir hvor mange prosent av solgt havre som utgjør den aktuelle sorten. På bakgrunn av alt solgt såvare (korn, erter, åkerbønner og oljevekster) har havre utgjort i underkant av 24 prosent av de totale

markedsandelene i 2023. Belindas markedsandel har gått jevnt nedover de siste årene, og er mer enn halvert siden 2017. I 2023 er det Vinger som er solgt mest, tett fulgt av Ridabu som har tatt seg veldig opp fra i fjor. Odal har gått markant ned siden i fjor, mens Våler og Haga har gått noe ned. Ringsaker henger fremdeles med, men har en lav markedsandel.

Tabell 17. Markedsandeler for havresorter i perioden 2014-2023

	Markedsandeler (%) for havresorter de enkelte år									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ringsaker	10,3	9,9	7,5	9,0	7,2	9,2	4,9	6,8	5,9	6,7
Haga	11,7	8,9	9,9	11,8	10,6	7,3	10,0	13,4	13,2	12,1
Odal	15,0	20,3	14,4	21,8	25,3	20,5	17,1	25,8	20,6	9,9
Belinda	46,5	41,0	46,9	33,0	18,8	11,1	15,4	16,5	12,1	10,3
Vinger	0,5	7,4	11,6	21,3	20,4	17,3	23,5	29,6	28,3	27,8
Våler	-	-	0,1	1,0	7,4	7,6	5,2	4,7	5,0	4,2
Ridabu	-	-	-	-	-	-	0,1	0,8	11,4	25,7
Mo	-	-	-	-	-	-	-	-	0,1	1,5

Dyrkingsegenskaper hos havresortene

Tabell 18 gir en oversikt over ulike dyrkingsegenskaper hos havresortene basert på en helhetsvurdering av tilgjengelige forsøksdata. Graderingen er angitt på en skala fra 1-10, se forklaring under tabellen. Det er brukt en del skjønn i fastsettingen av karakterene, og man har også prøvd å ta i bruk en størst mulig del av skalaen for å markere mulige forskjeller. Det betyr at det ikke nødvendigvis er signifikante forskjeller fra trinn til trinn på skalaen, men heller at det markerer en tendens.

Tabell 18. Dyrkingsegenskaper hos havresorter

	Vekst- tid	Strå- styrk.	Strå- leng.	Hlv.	Tkv.	Prot.	Prot.- avl.	Fett	Skall	Spire- tregh.	DON- verdi	Havre- br.fl.
Ringsaker	0	6	6	7	4	7	6	6	5	8	7	5
Haga	+1	6	7	6	4	5	5	5	6	5	5	4
Odal	+2	7	5	7	5	8	7	7	4	3	8	5
Brandval	+2	8	7	8	5	7	6	6	7	7	7	5
Romedal	+3	7	6	5	4	5	6	5	4	5	8	6
Mo	+3	5	7	5	4	5	6	5	5	6	4	4
Eidskog	+3	5	5	7	3	6	6	5	6	4	7	5
Ridabu	+3	8	7	5	4	5	4	6	6	6	7	5
Bingen	+3	8	7	5	5	6	4	4	5	8	3	4
Vallset	+3	6	5	6	5	6	7	4	6	6	7	5
Vinger	+4	8	4	6	5	7	6	5	6	4	8	5
SW 161118	+5	7	6	6	6	5	6	5	5	6	2	5
Gunhild	+7	7	6	7	6	6	5	5	4	5	3	4
GN16193	+3	6	5	6	5	5	6	4	4	4	7	5
GN17033	+4	7	6	7	6	6	7	4	6	4	6	5

Veksttid: Antall dager seinere (+) eller tidligere (-) enn Ringsaker

Resten: 1 = dårlig stråstyrke, langt strå, lav hektolitervekt, lav tusenkornvekt, lavt proteininnhold, lav proteinavling, lavt fettinnhold, høyt skallinnhold, lav spiretreghet, høy DON-verdi og dårlig sykdomsresistens

10 = god stråstyrke, kort strå, høy hektolitervekt, høy tusenkornvekt, høyt proteininnhold, høy proteinavling, høyt fettinnhold, lavt skallinnhold, høy spiretreghet, lav DON-verdi og god sykdomsresistens

Tallene for DON-verdi i tabell 18 er angitt på bakgrunn av mykotoksinanalyser de siste årene. Høye tall for DON-verdi indikerer at sorten har hatt lavt DON-innhold, mens lave tall for DON-verdi indikerer at sorten har større risiko for høyt DON-innhold.

Tabell 19 viser en oversikt over godkjente sorter, samt foredlingsnummer og hvem som er foredler/sortseier. Tabellen viser også linjer som er under utprøving, og hvor mange år de har vært med i utprøvinga. Sorter fjernes fra tabellen etter hvert som de er borte fra markedet og tabellen er derfor ikke fullstendig.

Tabell 19. Ulike opplysninger om sorter/linjer av havre sortert etter godkjenningsår

Sort/linje	Foredlingsnummer	Foredler/sortseier	Godkjenningsår/ prøvd antall år
Kapp	A0022	Graminor, NO	1986
Lena	A0072	Graminor, NO	1986
Biri	A91013	Graminor, NO	1997
Belinda	SW 92190	Svalöf Weibull, SE	1998
Revisor	F5308	Saatzucht Firlbeck, DE	1999
Gunhild	SW 923100	Svalöf Weibull, SE	2000
Bessin	NOR 1165	Nordsaat, DE	2002
Hurdal	NK 99042	Graminor, NO	2005
Flisa	NK 99035	Graminor, NO	2005
Eidsvoll	NK 99217	Graminor, NO	2006
Ringsaker	NK 02084	Graminor, NO	2008
Nes	NK 03011	Graminor, NO	2008
Odal	NK 03079	Graminor, NO	2009
Vinger	GN04070	Graminor, NO	2010
Haga	GN04399	Graminor, NO	2010
Skarnes	GN04008	Graminor, NO	2011
Akseli	Bor03071	Boreal, FI	2014
Gimse	GN08250	Graminor, NO	2014
Hurum	GN07045	Graminor, NO	2015
Våler	GN09004	Graminor, NO	2015
Dovre	GN09146	Graminor, NO	2015
Avetron	GN08207	Graminor, NO	2016
Årnes	GN09180	Graminor, NO	2016
Staur	GN12150	Graminor, NO	2018
Eidskog	GN13034	Graminor, NO	2020
Ridabu	GN14037	Graminor, NO	2020
Bingen	GN14189	Graminor, NO	2021
Mo	GN14182	Graminor, NO	2021
Vallset	GN16174	Graminor, NO	2022
Brandval	GN16061	Graminor, NO	2022
Romedal	GN16250	Graminor, NO	2023
SW 161118		Svalöf Weibull, SE	*
GN16193		Graminor, NO	3
GN17033		Graminor, NO	3
GN17028		Graminor, NO	2
GN16155		Graminor, NO	1

* Sorten kan ikke godkjennes for den har bestått DUS-test, men forventes godkjent når dette er i orden.